

Asia: VN/234/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta HE:ksi hallituksen esityksen HE 319/2022 vp täydentämisestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

ASIAN TAUSTA

Lausuntopyyntö koskee lakiesitysluonnosta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaansäätämistä annetun lain 59 §:n muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi annetun hallituksen esityksen (HE 319/2022 vp) täydentämisestä.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi siitä, että valtio voi korvata Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueille kahden ympärivuorokautisen yhteispäivystysyksikön ylläpidosta aiheutuvia lisäkustannuksia erillinen valtion korvaus myöntämällä.

LAUSUNTO

- Lakiesitysluonnoksessa (jäljempänä ”luonnos”) on kyse ylimääräisen rahoituksen antamisesta kahdelle hyvinvointialueelle näiden esiintuoman erityisen tarpeen perusteella. Luonnoksen perusteluosissa on laajalti tarkasteltu, että tästä erityisrahoituksesta tulee antaa yksityiskohtainen lain tasoinen säädös nimenomaan voimaansäätämislain mukaisesti. Muita vaihtoehtoja olisivat perusteluista ilmenevin tavoin voineet olla joko rahoituslain muutos, terveyden- ja sosiaalihuoltolain mukaiset valtion korvaukset, erityinen valtionavustus, taikka voimaansäätämislain 15§ mukainen korvausmalli.
- Luonnoksessa päädytty erityisrahoituksen toteutustapa (erityissäädös voimaansäätämislain 59§:ssä) korostaa ao. erityisrahoituksen (alue)poliittista luonnetta, koska se kohdennetaan kaikkien jo olemassa olevien hyvinvointialueiden rahoituskanavien ohitse ja rakennetaan niiden päälle. Näin samalla luodaan taas uusi erillinen valvonnan ja hallintobyrokratian kohde voimaansäätämislain 59§:ään esitettyine asetustenantovaltuuksineen; kuitenkin melko marginaaliseksi arvioitua kustannuserää

varten (luonnoksen perustelujen s.13 mukaan, Lappi n. 4 miljoonaa, Etelä-Savo n. 5 miljoonaa euroa vuodessa).

- Lain tasoisesta erityissäädöksestä myös seuraa, että kyseessä olisi (käytännössä) pysyvä lisärahoituserä kahdelle tietylle hyvinvointialueelle. Koska luonnoksessa lisärahoitusmalli on sidottu tiettyyn palvelurakenteeseen, tekisi se toisin sanoen palvelurakenteita joustamattomiksi ja kaventaisi hyvinvointialueiden autonomiaa. Hyvinvointialueita ei myöskään rahoituksellisten kriteereiden osalta voitaisi katsoa enää kohdeltavan tasapuolisesti rahoituslain kriteerien lähtökohdista. Periaatteellisesti asia on luonteeltaan merkittävä. Mikäli erilliset pysyvät ja kohdennetut lisärahoitukset tulevat käytännöksi, johtavat ne väistämättä myös kansalaisten yhdenvertaisuuden heikentymiseen (erot hyvinvointialueiden välillä), vaikkakaan sellaista riskiä ei tämän luonnoksen osalta olekaan sen perusteluissa (s. 20) tunnistettu eikä otettu vaikutusarvioissa huomioon.

- Kaikilla hyvinvointialueilla on lähtökohtaisesti sama järjestämistehtävä, joka koskee myös luonnoksessa mainittuja Lapin ja Etelä-Savon yhteispäivystyksiä. Toisin sanottuna, rahoitustavalla ei pitäisi puuttua (sitoa hyvinvointialueita) sosiaali- ja terveystalouden järjestämistapaan, vaan jättää se hyvinvointialueiden arvioitavaksi. Ko. toiminnan ollessa luonteeltaan jatkuvaa, sen rahoituksen tulisi lähtökohtaisesti perustua rahoituslaissa tarkoitettuun yleiskatteiseen rahoitukseen, ja mahdollisten aluekohtaisten erojen perusteltuun huomioimiseen tämän rahoitusmuodon kriteereitä arvioitaessa ja tarkasteltaessa. Eli tällaisellekin rahoitukselle tulisi olla oma kriteeristönsä rahoitusperusteissa ja siten kaikkia alueita tulisi kohdella yhdenmukaisesti, samalla varmistaen, että ao. rahoituksella todella saavutetaan tehokkaita vaikutuksia. Näin mahdollisuudet ja haasteet järjestämistehtävän hoitamiseen alueelliset erityispiirteet huomioiden säilyisivät samoina kaikilla hyvinvointialueilla, ilman että mitään hyvinvointialuetta rahoituksen kautta de facto sidotaan tiettyyn järjestämistapaan, joka ei välttämättä ole paras mahdollinen.

Yhteenveto

- Satakunnan hyvinvointialue suhtautuu positiivisesti alueellisten erityispiirteiden huomioon ottamiseen hyvinvointialueiden rahoituksen kriteereitä määritettäessä, kun niillä pyritään vaikuttamaan sote-palvelurakenteen autonomiseen järjestämiseen kustannustehokkaasti. Samalla Satakunnan hyvinvointialue suhtautuu hyvin kriittisesti luonnoksessa esitetyn kaltaisten pysyvien erillishoitusten jakamiseen hyvinvointialueille esityksessä kuvatulla ”ohituskaistaa” tarkoittavalla menettelytavalla. Hyvinvointialueiden toiminnan edellytykset tulee turvata riittäväällä rahoituslain mukaisella yleiskatteisella rahoituksella kaikille hyvinvointialueille.

Kirsi Varhila

hyvinvointialuejohtaja

Varhila Kirsi
Satakunnan hyvinvointialue

Lehtimäki Anneli
Satakunnan hyvinvointialue